

Lisärahoitustarve täytetään kiireellä ja ongelmilla

Ylioppilaskunnan lausunto yliopistolle luonnoksesta hallituksen esitykseksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamiseksi

Kiitämme Turun yliopistoa mahdollisuudesta lausua asiasta. Lakiesitykset ovat osa korkeakouluvision toteuttamista. Ylioppilaskunta on huolestunut, että vuoteen 2030 tähtäävää visiota edistetään nyt valtiovallan toimesta hosumalla. Tässä lausunnossa käsiteltävistä asioista oli lausuntopyyntöön saapuessa käynnissä vielä toinen kysely, jonka vaikutukset jäänevät nyt melko kyseenalaisiksi. Toivomme, että yliopisto jakaa huolestumme näin kauaskantoisen prosessin kiirehtimisestä.

Ylioppilaskunta näkee esitetyt lakimuutokset pääasiassa yrityksenä paikkailla tehtyjä leikkauksia mahdollistamalla ongelmia, joita ennen on pystytty sääntelyllä hillitsemään. Kiitosta on annettava jatkuvan oppimisen ja täydennyskoulutuksen nostamisesta vahvemmin esille, korkeakoulujen sisäisten siirto-opiskelijoiden huomioimisesta ja yrityksestä selventää erillisvalintoja. Pohdimme alla keskeisiä esityksiä korkeakoulujen toiminnan näkökulmasta, periaatteita unohtamatta.

Lausunnon keskeisimmät kohdat ovat tällä sivulla. Yksityiskohtaisempi perustelu alkaa toiselta sivulta.

- **Suomalaisille ostetut korkeakoulututkinnot vaarantavat koulutuksellinen tasa-arvon toteutumisen.** Ehdotettu tilauskoulutuksen laajentaminen EU- ja ETA-alueen kansalaisille voi, lakiesityksen laatijan hyvistä aikeista huolimatta, johtaa korkeakoulujen päävalinnan kiertämiseen, koska sen valvontaan ei anneta mitään välineitä ja korkeakoulujen on käytännössä mahdotonta valvoa asiaa itse.
- **Tilauskoulutuksen merkittävä laajentaminen vaarantaa koulutuksen maksuttomuuden, opetuksen julkisuuden, tutkintojen laadunvarmistuksen ja henkilökunnan sekä opiskelijoiden mahdollisuudet vaikuttaa koulutuksen sisältöihin.**
- **Opiskelijoiden valinta kansainvälisiin ohjelmiin ja valinta korkeakouluihin täydennyshaussa eivät voi olla hakemuskohtaisia.** Täydennyshaun mahdollistaminen on hyvä asia, mutta toteutuessaan hakemuskohtaisuus vaarantaa perustuslain 16§ kohdan ”*Julkisen vallan on turvattava [...] jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta*”, sillä se mahdollistaa esimerkiksi valinnan nopeusjärjestyksessä.
- **Puuttuminen ylempien korkeakoulututkintojen laajuuksiin ei ole linjassa viime vuonna hyväksytyin tutkintojen viitekehityksen kanssa ja voi vaarantaa opiskelijoiden jatko-opintomahdollisuudet sekä suomalaisten tutkintojen keskinäisen vertailtavuuden.** Muutos on mahdoton ilman yhteisharkintaa alemman korkeakoulututkinnon sekä jatkotutkinnon sisältöjen kanssa, mitä lakiesitys ei ehdota.
- **Yliopistojen hankerahoituksen siirtyminen pois valtionavustusjärjestelmästä on itse hankehallinnon kannalta hyvä asia.** Tarve lakimuutokselle on kuitenkin syntynyt, kun huomattava osa yliopistojen perusrahoituksesta on siirretty tällä hallituskaudella haun alaiseksi hankerahaksi ja näin lisätty korkeakoulujen hallinnollista kuormitusta.

Tarkempi tarkastelu

Tilauuskoulutuksen laajentaminen EU- ja ETA-alueen kansalaisille

Päävalinnan kiertäminen:

Tilauuskoulutuksen käyttämistä päävalinnan kiertämiseen on mahdotonta valvoa, ainakin korkeakoulun näkökulmasta, muun muassa seuraavista syistä. Kaikkien yliopistolain 37 §:n määrittämän kelpoisuuden omaavien tutkintoon johtavaan tilauuskoulutukseen osallistuvien voidaan katsoa vähintään periaatteessa kiertävän korkeakoulututkinnon päävalinnan, on se tarkoituksellista tai ei. Lisäksi korkeakoulujen on mahdotonta valvoa hankitun osaamisen käyttämistä, eli esimerkiksi sisäänpääsyä hyväksilukemalla tilauuskoulutuksella hankittua osaamista. Tässä ei luultavasti lakiesityksen tiukan määritelmän mukaan ole edes kyse *päävalinnan* kiertämisestä, sillä tilauuskoulutuksella kierretään tällöin *erillisvalinnan* kautta sisään korkeakouluihin. Esimerkki kuitenkin kuvaa hyvin, kuinka ongelmallinen kirjaus kiertokiellosta on. Silti lakitason kiello on hyvä olla olemassa. Tilauuskoulutusten tuoma lisärahoitus ei myöskään kannusta korkeakouluja tai varsinkaan niiden alaisia yksiköitä kiellon aktiiviseen valvontaan. Tilauuskoulutuksen laajentaminen EU- ja ETA-kansalaisille avaa myös oven valvontaongelmien takia sille, että perhevarallisuutta voi hyödyntää kouluttautumisessa. Tämä vaarantaa myös maksuttoman koulutuksen periaatteet tasapuolisista mahdollisuuksista kouluttautua.

Tilauuskoulutuksen laajentamisen vaikutukset korkeakoulujärjestelmään:

Tilauuskoulutus on liiketoimintaa, ja täten ei lähtökohtaisesti julkista. Tilauuskoulutuksen laajentaminen EU- ja ETA-alueen kansalaisille aiheuttaakin koulutusjärjestelmässämme ristipaineen opetuksen julkisuuden kanssa. Julkisuus, opetuksen ja muun korkeakoulutoiminnan, on keskeinen edellytys esimerkiksi toimivalle ja läpinäkyvälle laadunvarmistukselle, jonka yksi perusta Suomessa on ollut henkilöstön ja opiskelijoiden laaja tiedonsaantioikeus ja sitä kautta kyky osallistua opetuksen kehittämiseen.

Täydennyshaku ja hakemuskohtainen valinta

On järkevää, että vajaiksi jääneisiin päävalinnan kiintiöihin voidaan järjestää täydennyshaku. Järkevää ei kuitenkaan ole tällaisen haun valintapäätösten tekeminen hakemuskohtaisesti. Hakemuskohtainen valinta ei pysty varmistamaan hakijoiden tasapuolisia mahdollisuuksia tulla valituiksi *kykyjensä* perusteella. Samasta syystä hakemuskohtainen valinta ei sovellu myöskään kansainvälisten ohjelmien valintoihin.

Tutkintojen laajuuksiin puuttuminen

Uudistuksella saatetaan pyrkiä kansainvälisten yhteistyösopimusten ja liiketoiminnan helpottamiseen, mutta samalla unohdetaan, että myös kansainväliset maisteriohjelmat ovat osa normaalia suomalaista tutkintokoulutusta, johon siis myös suomalaiset osallistuvat. Yleistä lainsäädäntöä ei tule muokata yksityiskohtien ehdoilla. Tilanne muodostuu äkkiä sekavaksi, jos Suomeen työllistyvät toimivat esimerkiksi samalla alalla hyvin eri laajuisten suomalaisten tutkintojen kanssa, minkä lakiehdotus täysin mahdollistaa. Huomiotta ovat jääneet myös vaikutukset alemman tutkinnon sisältöön tai mahdollisiin haasteisiin jatkotutkintokelpoisuuksissa.

Näin puutteellisesti harkitun esityksen tekeminen on siksikin outoa, että vasta viime vuonna saatiin lopulta valmiiksi suomalainen tutkintojen viitekehys. Vaikka viitekehysten osaamistasot

ovat melko laveasti määriteltyjä, ollaan vaikeuksissa, jos esimerkiksi alempi ammattikorkeakoulututkinto saattaa laajuudeltaan vastata maisterin tutkintoon johtanutta korkeakoulutusta. Tällainen voisi esimerkiksi olla lakiesityksen ja ilmeisesti sitä seuraavan asetusmuutoksen mukainen kandidaatin ja maisterin tutkintojen yhdistelmä, jossa opintopisteitä tulisi alemmasta tutkinnosta 180 opintopistettä ja ylemmästä 60 opintopistettä. Tällaisia muutoksia voi toki sisältölähtöisesti miettiä, mutta lakiesitys ei perustu tällaisiin lähtökohtiin tai analyysiin.

Yliopistojen hankerahoituksen siirtyminen pois valtionavustusjärjestelmästä

Valitettava esimerkki siitä, miten halu poliittisesti ohjata korkeakouluja johtaa ensin perusrahoituksen siirtämiseen hallinnollisesti raskaiksi valtionavustuksiksi ja tämän jälkeen raskaaseen prosessiin muuttaa lainsäädäntöä tuon kuorman vähentämiseksi. Kumpikaan toimi ei vaikuta resurssien järkevältä kohdentamiselta. On silti hyvä, että korkeakoulujen hankehallintotaakkaa kevennetään.

Turussa 29.8.2018

Inari Harjuniemi
ylioppilaskunnan hallituksen puheenjohtaja

Rauli Elenius
ylioppilaskunnan pääsihteeri